

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

רפואה וחברה - 96340

תאריך עדכון אחרון 15-02-2023

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 1

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: רפואה

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר ב'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: עין כרם

מורה אחראי על הקורס (רכז): דר' מיכי פיליפס

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: Mici.Phillips@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: לפי תיאום מראש

מורי הקורס:

ד"ר מיכי פיליפס,
ד"ר אסף גפן

תאור כללי של הקורס:

הקורס "רפואה וחברה" נוצר מתוך תפיסה חינוכית הגורסת כי לכל רופא ישנה שליחות חברתית וכי אחד התפקידים החשובים של בית הספר לרפואה הינו ללמד את הרופאים לעתיד להתמודד עם מצבים חברתיים בעלי השלכות רפואיות ומוסריות. בכך, קורס זה ממשיך את הרעיון הבסיסי של לימודי "אדם ורפואה" בשנה ג': הרחבת ההגדרה של מקצוע הרפואה אל מעבר למתן שירות לחולה הספציפי, והדגשת ההקשרים המגוונים בין רפואה לבין החברה האנושית בכללותה

מטרות הקורס:

1. לחשוף את הסטודנטים לאוכלוסיות עם מוגבלות על סוגיה השונים:
 - מוגבלות גופנית
 - מוגבלות נפשית
 - מוגבלות קוגניטיבית
 - הדרה חברתית וחוסר נגישות למשאבים רפואיים
2. לספק כלים מקצועיים בסיסיים להבנת הצרכים המיוחדים של אוכלוסיות עם מוגבלות ולהתמודדות עם צרכים אלה
3. לעמוד על תפקידו של הממסד הרפואי בפתרון הדילמות הקיימות בין מחויבות מקצועית למחויבות חברתית
4. לעודד מעורבות מעשית, מקצועית ואישית בטיפול באוכלוסיות עם מוגבלות תוך הדגשת האחריות המוסרית של הצוות הרפואי כלפי כל הזקוקים לעזרה גם מחוץ לתחום המקצועי הישיר

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

לזהות ולהבין צרכים מיוחדים של אוכלוסיות עם מוגבלות ולהתמודד עם צרכים אלה

דרישות נוכחות (%) :

נוכחות חובה בכל המפגשים

שיטת ההוראה בקורס: הקורס מורכב מ-5 מפגשים המתקיימים אחת לשבוע במסגרת סמסטר ב' של שנה שלישית ללימודי רפואה:

1. מפגש פתיחה פרונטלי באולם ההרצאות, הכולל את ההצגה של מטרות הקורס, את הרצאת הפתיחה בנושא היבטים חברתיים ותרבותיים של חיים עם מוגבלות ואת הקרנת הסרט: "אח שלי גיבור" ודיון בסופו.
2. שלושה סיורים לימודיים במוסדות המספקים טיפול לאנשים בעלי מוגבלות:
 - *מכון פוירשטיין
 - *בית החולים איתנים

- *מקלט ויצו לנשים
- *זכרון מנחם
- *מרכז אדלר
- *אופק לילדנו
- *מסילה
- *אלווין
- *עדי ירושלים
- *פסיכאטריה ילדין עין כרם
- 3. יום הרצאות בנושא- הזכות לבריאות של פליטים ואסירים.
- 4. מפגש מסכם בקבוצות קטנות לעיבוד תכני הקורס.

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:
הכרות עם נושא מוגבלות, הקשר בין מוגבלויות לעולם הרפואה.
הזהות המקצועית של הרופא בהקשר החברתי.

חומר חובה לקריאה:
ביבליוגרפיה:

אלרועי, א', גרוס, ר', איציק, ד', ולביא-סהר, ז' (2008). קולן של נשים נפגעות אלימות: תפיסותיהן את הטיפול בהן בבית החולים. ירושלים: מאירס-ג'וינט-מכון ברוקדייל - מרכז סמוקלר לחקר מדיניות הבריאות ומשרד הבריאות.

בן ישראל, ח' (2011). מהגרות עבודה בישראל 2011. קו לעובד.

ברלב, ל', אדמון-ריק, ג', קרן-אברהם, י', הבר, י' (2017). אנשים עם מוגבלות בישראל. 2017. ירושלים: משרד המשפטים ומאירס-ג'וינט-ברוקדייל.

גבריאלי, י' (2018). הזמן עצר מלכת. ירושלים: עושים היסטוריה.

גרבר, ר', ופינקלשטיין, ע' (2013). "חזרה הביתה": התמודדות ראשונית של אנשים עם מוגבלות המתרחשת בדרך-מהלך חייהם הבוגרים (נכים חדשים). מחקר מוכון פעולה: דו"ח סיכום. ירושלים: ג'וינט ישראל, מסד נכויות.

זיו, א' (2002). פוליטיקה של אלימות נגד נשים, חברה ורווחה, כב(4), 417 - 432.

חזן, א' (2018). איתן כסלע. ירושלים: עושים היסטוריה.

מנדלר, ד', נאון, ד' (2002). אנשים עם מוגבלות משולבים בקהילה. למידה מהצלחות. ירושלים: מאירס-ג'וינט-מכון ברוקדייל.

פלדמן, ד', דניאלי להב, י'. חיימוביץ, ש' (2007). נגישות החברה הישראלית לאנשים עם מוגבלות בפתח המאה ה-21. <http://www.kshalem.org.il/item/pages/296> (כל אחד מפרקי הספר שנראה לכם רלוונטי)

קליין, מ', ולדמן-לוי, ע' (2013). קבוצת הורות לנשים שנחשפו לאלמיות במשפחה ושוהות במקלט. חברה ורווחה, לג(2), 331 - 345.

שטרן, נ', שרשבסקי, י', בידי אורבך, א', לכמן, מ', שגיב, נ', זהבי, ט' (2007). סטיגמה: עמדות, התנסויות ודרכי התמודדות של אנשים המטופלים במרפאות לבריאות הנפש. מאירס-ג'וינט-מכון ברוקדייל - המרכז לחקר מוגבלויות ואוכלוסיות מיוחדות ומשרד הבריאות - שירותי בריאות הנפש.

שיקספיר, ת', איאזוני, ל', גרוס, מ' (2016). אמנות הרפואה: מוגבלות והכשרתם של אנשי מקצועות

הבריאות. (2016). בתוך ש', מור, נ', זיו, א', קנטר, א', איכנגרין, נ', מזרחי. (עורכים), לימודי מוגבלות: מקראה (487-514). תל אביב: הוצאת מכון ואן ליר והוצאת הקיבוץ המאוחד. (כולל התגובה למאמר)

שמיר, א', גוטצייט, ז' (2017). מחיר ההדרה עלות הפקרת בריאותם של מבקשי המקלט החיים בישראל והצעה לגיבוש מדיניות בריאות שיוויונית. הוצאת רופאים לזכויות אדם.

DeVault, M., Garden, R., & Schwartz, M. A. (2011). Mediated communication in context: narrative approaches to understanding encounters between health care providers and deaf people. *Disability Studies Quarterly*, 31(4).

Finkelstein, A. (2018). To Share or Not to Share? Pedagogical Dilemmas of a Chronically-Ill Lecturer in Teaching with Invisible Disability. In M.S. Jeffress (Ed.), *International Perspectives on Teaching with Disability Overcoming Obstacles and Enriching Lives* (143-157). Routledge Press.

Lezzoni, L., Ramanan, R. A., & Drews, R. E. (2005). Teaching medical students about communicating with patients who have sensory or physical disabilities. *Disability Studies Quarterly*, 25(1).

Mastebroek, M., Naaldenberg, J., Tobi, H., van Schrojenstein Lantman-de, H. M., Lagro-Janssen, A. L., & Leusink, G. L. (2017). Priority-setting and feasibility of health information exchange for primary care patients with intellectual disabilities: A modified Delphi study. *Patient education and counseling*, 100(10), 1842-1851.

Werner, S., Yalon-Chamovitz, S., Rinde, M. T., & Heymann, A. D. (2017). Principles of effective communication with patients who have intellectual disability among primary care physicians. *Patient education and counseling*, 100(7), 1314-1321.

חומר לקריאה נוספת:

מרכיבי הציון הסופי :

מידע נוסף / הערות:

בסיום הקורס על הסטודנטים לבצע פעילות מעשית של מספר שעות עם מטופלים באחד המוסדות בהם ביקרו או במסגרת אחרת בהתאם לרשימה המצורפת לסילבוס.
סוג הפעילות המעשית יקבע ע"י המוסד המארח, כגון משחקים, שירה או ריקוד עם המטופלים, מתן הרצאות רפואיות, עזרה לצוות הרפואי במרפאות פליטים או פעילות אחרת במסגרת תכניות התנדבותיות שונות בקהילה.
לאחר הפעילות המעשית על כל זוג סטודנטים לכתוב עבודת סיכום המתארת את הפעילות שבוצעה

בדגש על החוויה האישית והקשר שלה למטרות הקורס.
עבודת הסיכום תהיה בהיקף של שני עמודים מודפסים ותכלול שני חלקים:
א. בחלק הראשון יש להסביר מדוע נבחרה הפעילות הספציפית, לתאר אותה בקצרה ולעמוד על הקשר של הפעילות למטרות הקורס ולחומר הביבליוגרפי המצורף זוג 3 מאמרים מתוך הרשימה המצורפת ולצטט אותם בעבודה)

ב. בחלק השני יש להסביר כיצד הקורס והפעילות המעשית תרמו לכם כרופאים לעתיד. אנא התייחסו באופן ספציפי לסוגיות של תקשורת רופא-מטופל, אתיקה, פרופסיונליזם ורב תרבותיות (בהתאם לסוג הפעילות שבוצעה). בחלק זה עליכם לתת דגש על החוויה האישית (מה הרגשתם, אלו מחשבות, אתגרים והתלבטויות הקורס והפעילות המעשית עוררו בכם)

ציון לעבודה יחושב כדלקמן:

חלק א': 60%

חלק ב': 40%

נא להקפיד על סגנון הכתיבה ועל מקוריות

אפשרות חלופית- משימה מחליפת מבחן בקורס "מבוא לבריאות הציבור" - פעילות קידום בריאות במסגרות חיצוניות או יוזמה בבריאות הציבור
באישור צוות שני הקורסים לגבי התאמת פרויקטים לתכני הלימוד.